

ตนรู้

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺสฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๖๔

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขาว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ถาม : เรื่อง “ละความเป็นตัวกู”

กราบนมัสการหลวงพ่อก เป็นเวลาหนึ่งปีแล้วที่เห็นกิเลสตัวนี้เฝ้าหัวใจครับ เคยเห็นมันมาก่อนนานแล้ว หลังจากภาวนาต่อเนื่อง เหมือนว่ามันจะโดนทับไว้ด้วยกำลังของสมาธิ ช่วงหลังๆ พอเจอคนใกล้ชิด (คนรักที่อยู่กินด้วยกัน) เขี่ยมาทุกวันๆ มันเลยตลบขึ้นมามีอย่างจิ้งจอก

ผมชัดเจนว่า ทุกครั้งที่ระเบิดอารมณ์ออกมา เป็นความอดกลั้นที่ถูกคำพูดดูถูกและส่อเสียดของอีกฝ่ายอยู่เรื่อยๆ บางทีพออารมณ์รุนแรงมากๆ ผมต้องขู่ตัวเองว่า มึงอย่านะ กลั้นไว้ๆ พออารมณ์สงบตัวลงก็เห็นชัดเจนว่าเราต่างเอาชนะคะคานกันเท่านั้นเอง อีกฝ่ายไม่มีทำที่ว่าจะสำรวจมาจาเท่าไร ผมคิดว่าปรับที่ตัวเองดีที่สุด

ขออุบายวิธีการละความเป็นตัวกูด้วยครับ กราบขอบพระคุณ

ตอบ : นี่ผลของการประพฤติปฏิบัตินะ เราถึงได้รู้ได้เห็นของเราอย่างนี้ไง ถ้าไม่รู้เห็นมันก็ระเบิดอารมณ์ไปแล้ว อารมณ์ชั่ววูบ อารมณ์ชั่ววูบจนทำร้ายร่างกายต่อกันมันก็เป็นคดีอาญา สุดท้ายแล้วก็มีกระเช้าและดอกไม้ขอขมาลาโทษกัน เวลาถึงที่สุดแล้วนะ มันต้องมีเจ้าหน้าที่เข้ามาเป็นผู้ไกล่เกลี่ย

แต่ถ้าเรามีสติปัญญาของเรา เราก็เห็นโทษของมัน ถ้าเห็นโทษของมัน เห็นไหม เวลาสิ่งที่ว่า คนที่รักอยู่กินด้วยกัน

อยู่กินด้วยกัน เวลาคนเขาแต่งงานกันมาหาเราไร เราบอกว่าให้คิดถึงวันนี้ละ คิดถึงวันนี้ละ คิดถึงวันที่รักกัน คิดถึงวันที่ชอบพอกัน

เวลาต่อไปแล้ว ลึนกับพัน ตัวเราเองเรายังไม่พอใจตัวเราเองเลย แล้วเราจะพอใจคนข้างเคียงได้อย่างไร แล้วยิ่งคนยิ่งสนิทชิดเชื้อมันพูดอะไรมันพูดโดยไม่เกรงอกเกรงใจทั้งนั้นนะ เวลาไม่เกรงอกเกรงใจ มันก็สะท้อนอารมณ์ต่อกัน เวลาสะท้อนอารมณ์ต่อกัน เห็นไหม

ธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก การครองเรือนแสนยาก

ทุกข์กับการครองเรือน ถ้าเราจะไม่ครองเรือน เราก็ทนไม่ได้ เหนง ว่าเหว่ เราเองเราก็ทนความเป็นอยู่ของเราไม่ได้ ทนความเป็นอยู่ของเราไม่ได้นั่นคือทุกข์ ทุกข์คือความทนอยู่ไม่ได้ แล้วเราก็ทนอะไรไม่ได้สักอย่าง

เวลาอารมณ์มันต้องการความปรารถนา ความต้องการ ก็แสวงหาปรนเปรอมันๆ แล้วค้นหาความทะยานอยากล้นฝั่ง ถ้าภาษาบาลีแปลแล้ว ล้นฝั่งไง มันล้นเหลือออกมาตลอดเวลา ค้นหาความทะยานอยาก แล้วจะตอบสนองให้มันพอ แล้วเมื่อไหร่มันจะพอ

ถ้ามันจะพอนะ ศิลง ศิล ๘ ถือพรหมจรรย์ ไม่นอนในที่สูง ไม่นอนในที่อ่อนนุ่ม ไม่ฟังการละเล่นฟ้อนรำ ไม่ดูหนังฟังเพลง ไม่ ไม่ ไม่ แล้วอยู่ได้ไหม ถ้าอยู่ได้ นี่ถือพรหมจรรย์

ถ้าถือพรหมจรรย์นะ เวลาบวชพระๆ พรหมจรรย์เพื่อพรหมจรรย์ไม่ใช่พรหมจรรย์เพื่อจะอบรมบ่มเพาะสอนใครทั้งสิ้น จะอบรมบ่มเพาะสอนใครมันหมกเม็ดไปแล้ว หมกเม็ดกิเลสของเราไว้ เราศึกษามีความรู้ เราจะอบรมบ่มเพาะสอนคนอื่น แต่มันสอนตัวเองไม่ได้

ถ้ามันสอนตัวมันเองได้ มันต้องสอนตัวเองก่อน พรหมจรรย์เพื่อพรหมจรรย์ ถ้าพรหมจรรย์เพื่อพรหมจรรย์ พรหมจรรย์มันสะอาดบริสุทธิ์ มันจะมีอะไรตกค้างในใจ แต่ที่นี่พรหมจรรย์เพื่อจะอบรมบ่มเพาะ จะเป็นศาสดา จะเป็นคนสอนคนรุ่นใหม่สอนคนนี้ มันไม่เป็นพรหมจรรย์โดยชอบธรรม พรหมจรรย์หลบซ่อนไว้เพราะมันจะส่งออกไป

นี่ไง ที่ว่าเวลาคำถาม สิ่งที่เราขอความละการเป็นตัวกู ตัวกูของกู นี่เวลาเขาเขียนมา ภาพนา มาเห็นกิเลสมาเป็นปีแล้ว เห็นมา สิ่งที่ว่าทนมันได้ก็ทนด้วยสัมมาสมาธิ สัมมาสมาธิ ด้วยคำถาม เหมือนกับกดมันไว้ เหมือนกับทับมันไว้

เวลาในทางสมถกรรมฐานไง หินทับหญ้าๆ ขอให้หินทับมันไว้เถอะ ถ้ามันทับไว้มันไม่ต่อล้อต่อเถียงกัน

นี่เพราะมันทับไม่ไหวไง หย้มน้ำมันขึ้นมาจากหินพลิกเลย พอพลิกเลย มันก็มีผลกระทบ กระทั่งกัน ถ้ากระทบกระทั่งกัน ถ้าศึกษาในธรรมะแล้วมันเห็นโทษของการครองเรือน

การครองเรือนคือการครองอารมณ์ความรู้สึก อารมณ์ความรู้สึกของเรามันก็ล้นฝั่งอยู่ แล้ว อารมณ์ความรู้สึกฝ่ายตรงข้ามมันก็ล้นฝั่ง ล้นฝั่งกับล้นฝั่งมาปะทะกันไง เวลามันปะทะกัน ถ้าศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยกันทั้งคู่ ถ้าด้วยกันทั้งคู่มันก็เห็นโทษ เห็นภัยด้วยกันทั้งคู่

แต่เวลาเห็นโทษเห็นภัย เราเห็นโทษเห็นภัย เขาบอกว่าอีกฝ่ายไม่มีทำที่สำรวจมาเลย อีกฝ่ายไม่มีทำที่สำรวจมาเลย พุดจาหล่อเสียด แล้วเวลาถึงที่สุดแล้วนะ เวลาดำมันมีสติปัญญา ไม่เห็นมีอะไรเลย

อีกฝ่ายไม่มีทำที่สำรวจมาเลย คิดแต่ว่าจะปรับปรุงตัวเองถึงที่สุด ขออุมายวิธีการครับ เพราะอะไร เพราะความเห็นนะ เห็นแค่จะเอาชนะคะคานกัน

เอาชนะสิ ต่างคนต่างมีทิฐิมานะทั้งนั้น ถ้าต่างคนต่างมีทิฐิมานะ เราจะบอกว่า สิ่งที่มีผลกระทบกระเทือนขึ้นมามันเป็นผลของวิญญูะ มันเป็นผลของเวรของกรรมของสัตว์โลก เรา กุสลา ธมฺมา อกุสลา ธมฺมา

นี่ยังดินะ มีธรรมะเป็นเครื่องหล่อเลี้ยง ถ้ามีธรรมะเป็นเครื่องหล่อเลี้ยง ก็ยังทำสมาธิได้ ยังทำความสงบของใจได้ แล้วรู้เหตุรู้ผล แต่เพราะการฝึกหัดมันไม่ต่อเนื่อง เวลาถึงที่มันปะทะปะทุขึ้นมา เราเอาไว้ไม่ทัน เอาไว้ไม่อยู่ มันก็เกิดการทะเลาะเบาะแว้งกันเป็นครั้งเป็นคราว

เวลาทางโลกเขาบอกไง ทะเลาะกันเป็นครั้งเป็นคราวนี่ลูกตก

การทะเลาะกันบ่อยๆ นี่เป็นผลของทางโลก แต่ถ้าเป็นทางธรรมๆ เราสาธุ เราถึงมีพระ พุทธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นรัตนตรัย เป็นที่พึ่งที่อาศัย ถ้าที่พึ่งที่อาศัย เราฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมา ได้มากได้น้อยขนาดไหนมันก็อยู่ที่อำนาจวาสนา

แล้วเวลาเรามีอารมณ์ความรู้สึกที่กระทบกระเทือนกัน อีกฝ่ายไม่มีการสำรวจมาเลย คิดแต่จะเอาชนะคะคานกันเท่านั้น

ถ้าเราเห็นอย่างนั้น เราเป็นฝ่ายมีสติสัมปชัญญะ แพ้เป็นพระ ชนะเป็นมาร

ถ้าแพ้เป็นพระไง ถ้าแพ้เป็นพระ ชนะเป็นมาร ถ้ามารมันก็รุกรานเขาไปทั่ว แล้วถ้ารุกรานเขาไปทั่ว เดียวมันก็ไปรุกรานคนอื่น เดียวมันก็กระทบกระเทือนคนอื่น แต่เนี่ยเวลาคนอื่นเขาก็ไม่กล้านะ เขาก็กลัวแต่ในบ้านนี่แหละ ถ้าในบ้านนี่เข้ายิ่งใหญ่ ถ้าไปข้างนอกกลัวแหล่! กิริยามารยาทเรียบร้อยเชียว เหมือนผ้าพับไว้เลย เวลาเข้าบ้านมา ผ้าร้อยขึ้นมาฟุ้งกระจายเลย

มันก็เป็นกรรมของสัตว์ สัตว์โลกเป็นไปตามกรรม

ฉะนั้น เวลาศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว การครองเรือนนี่เป็นเรื่องแสนทุกข์แสนยาก วิตุน้ำทะเลทั้งทะเลเพื่อเอาปลาตัวเดียวเท่านั้นนะ ประรณาคความสุข ประรณาคความเข้าใจกัน ประรณาคความเอื้ออาทรต่อกัน แต่เวลามันขาดแคลนสิ่งใดมันไม่สมความปรารถนา มันก็มีผลกระทบทั้งนั้นนะ

ฉะนั้น สิ่งที่เกิดขึ้น ตั้งสติไว้ แล้วฝึกหัด เพราะอะไร เพราะขอคำแนะนำในการลดตัณหา เพราะมีตัณหา เพราะเรามีทิฏฐิมานะ เพราะเราถือว่าเราเป็นหัวหน้า เราถึงจะปกครองคุ้มครองว่า ปกครองเขา แล้วจะปกครองเขาไม่ให้ปกครองไง “มันเสมอกัน ประชาธิปไตยเท่าเทียมกัน ปกครองไม่ได้ ต้องประชุมหารือกัน”

ก็ค่อยๆ คุยกัน ค่อยๆ มีเหตุมีผล ถ้าเป็นชาวพุทธด้วยกัน มีการศึกษาเหมือนกัน ฝึกหัดปฏิบัติแล้วมันจะคุยกันรู้เรื่อง ถ้าคุยกันไม่รู้เรื่อง เวลาสิ่งที่ว่าเราควบคุมไม่ได้ แล้วเราไม่สามารถจะจัดการบริหารสิ่งใดได้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้คำแนะนำไว้ในใจ

นี่ก็เหมือนกัน ถ้ามันมีสิ่งใดจะระรานกัน เอาชนะคะคานกัน เราชิงชะ ชนะตนเอง ชนะตนเองเป็นพระ ไล่คนที่อยู่ด้วย ไล่ชนะอย่างนั้นชนะโดยมาร

แพ้เป็นพระ ชนะเป็นมาร

เราชนะตัวเราเอง ชนะหัวใจของตน นี่เป็นพระ แล้วก็เห็นโทษของการเกิด การแก่ การเจ็บ การตาย เพราะมีเรา เราเลือกเฟ้น เราแสวงหามาเอง แล้วเวลาแสวงหามาเองมีผลกระทบกระเทือนกัน เพราะอะไร

เพราะเขาไม่ฝึกหัด ไม่มีสติสัมปชัญญะคุ้มครองดูแลใจของเขา เราก็ทำเป็นตัวอย่าง แพ้เป็นพระ นิ่งชะ แล้วฝึกหัดดลละของเราด้วยความเพียร ความวิริยะ ความอุตสาหะ ถ้ามันเป็นไปได้จริง จบ

ถาม : เรื่อง “เหมือนเป็นธรรม”

กราบหลวงพ่อก่อน เราจะรู้ได้อย่างไรว่าสิ่งที่เราคิดหรือทำไปถูกต้องชอบธรรมครับ

เพราะในปัจจุบันทุกๆ ขณะของกาย วาจา และใจ ยังเจือไปด้วยกิเลสแบบนี้ บางครั้งผมก็นั่งสงสัยว่านี่เป็นธรรมหรือ ถ้าเราทำลงไปด้วยใจที่สงบสุขเบาสบาย ใจที่ไม่ลังเลสงสัย ขณะนั้นถือว่าทำไปโดยธรรมหรือไม่ครับ

บางครั้งขณะที่เราทำไป เรารู้สึกตัวว่าเราทำด้วยใจบริสุทธิ์ แต่สุดท้ายมานั่งพิจารณาลึกๆ ลงไปแล้วก็ไม่พ้นจากการทำเพื่อตัวเองนี่นา สุดท้ายหวังผลประโยชน์ส่วนตนทั้งนั้น บางที่ยังปั้นเหตุผลเข้าข้างตัวเองอีก เราจะตรวจสอบอย่างไรว่าสิ่งที่เราคิดหรือตัดสินใจทำลงไปนั้นถูกต้องชอบธรรมครับ

ในเส้นทางที่ไกลแสนไกลนี้ ขอให้หลวงพ่อกำลังใจทางสว่างด้วยครับ

ตอบ : อันนี้เวลาฝึกหัดประพฤติปฏิบัติ ถ้าการฝึกหัดประพฤติปฏิบัติเริ่มต้นจากการศึกษาค้นคว้าคือภาคปริยัติ ปริยัติคือการศึกษาค้นคว้า นี่เป็นธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เหมือนเราศึกษาเล่าเรียนนี้แหละ แต่เรายังทำงานไม่เป็น เรายังทำงานไม่ได้

มีมากมายพวกกรรมกร กรรมกรก่อสร้างเขาทำโดยประสบการณ์ของเขา เขาเทปูน เขาฉาบปูน เขาทำได้สวยงามไป พวกที่จบวิศวกรรมการก่อสร้างมาทั้งนั้นนะ มีคนมาพูดให้เราฟังเยอะ บอกว่า เขาเป็นหัวหน้างาน เขาจบวิศวฯ แต่เขาบอกว่า ถ้าเขาฉาบปูน เขาสู้ลูกน้องไม่ได้

เยอะแยะไป ถ้าทางวิชาการ ทางวิชาการของเขา ความรู้ของเขา ไซ้ เขารู้ทั้งนั้นนะ แต่ถ้าเวลาจะฉาบปูนอย่างนี้ เขาบอกว่าเขาฉาบปูนหรือเขาทำงาน ความรอบคอบ ความละเอียดถี่ถ้วน ลูกน้องเขาทำทุกวันๆ เขาทำจนมีความชำนาญของเขา แต่ถ้าเอาความรู้ เอาทางวิชาการเรื่องการคำนวณ เรื่องโครงสร้างต่างๆ หัวหน้าเขามีความรู้ของเขา

ไฉนก็เหมือนกัน สิ่งที่ว่ามันเป็นปัญญาฯ เขาบอกว่าเขาฝึกหัดประพฤติปฏิบัติมาเป็นปี มันมีความรู้สึกนึกคิดขึ้นมา ทั้งที่คิดว่ามันเป็นปัจจุบันใจ ขณะที่ว่ากาย วาจา ใจ มันเบา มันสบาย มันว่าง แต่มันก็สงสัย

ถ้ามันเป็นสุตมยปัญญา จินตมยปัญญา ภาวนามยปัญญา โดยหมวดใหญ่ๆ เลย โลเกีย ปัญญากับโลกุตตรปัญญา สิ่งที่ทำขึ้นมาๆ เป็นโลเกียปัญญาทั้งสิ้น แล้วใครจะเป็นคนชี้ว่าอะไร เป็นโลเกียปัญญา อะไรเป็นโลกุตตรปัญญา

ปัญญาฯ สิ่งที่เป็นปัญญาฯ โลเกียปัญญา ปัญญาที่เกิดจากสามัญสำนึกของเรา ปัญญาที่เกิดจากความคิด ปัญญาที่บอกมันสบายใจ มันแจ่มมันว่าง นี่มันโลเกียะทั้งนั้นนะ มันเกิดจากเราใจ แล้วมันไม่รู้ไม่เห็นแล้วมันเริ่มต้นอย่างไร แล้วมันพูดเป็นทางโลกอย่างเดียวไง ถ้าพูดเป็นทางธรรม ทางธรรมก็เป็นสัญญาทั้งนั้น ทางธรรมมันก็เป็นทางวิชาการทั้งนั้น

คนที่ปฏิบัติที่ปฏิบัติไม่เป็น เราเห็นมามากมายที่เป็นครูบาอาจารย์ เวลาสอนนะ กายา นุปัสสนา จิตตานุปัสสนา เวทนานุปัสสนา ธัมมานุปัสสนา ในแนวทางสติปัฏฐาน ๔ เวลาเทศนา ว่าการไป พอถึงสิ่งที่จะเป็นจริง เรานั่งฟังอยู่ ยกเข้าไปในพระไตรปิฎกเลย พระพุทธเจ้าว่าอย่างนั้นๆ ไม่เคยพูดเลยว่าตัวเองเป็นอย่างไร เพราะมันไม่เคยรู้ไม่เคยเห็น

ถ้ามันเคยรู้เคยเห็น อย่างหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ครูบาอาจารย์เรากลัวอะไร ทำความสงบของใจเข้ามา ใจสงบเป็นสัมมาสมาธิยกขึ้นสู่วิปัสสนา วิปัสสนาด้วยภาวนามยปัญญา

เวลาภาวนามยปัญญา หลวงตาพระมหาบัวท่านพูดประจำ เวลาจักรมันเคลื่อน ปัญญา หมุนตัวๆ นี่สัญญา สังขารที่มันเกิดจากสัมมาสมาธิ มันฟาด มันเป็นดาบเพชร มันฟาดมันฟัน เพราะอะไร เพราะมันฟาดฟันอารมณ์ความรู้สึก แล้วอารมณ์ความรู้สึกมันปล่อยางทั้งหมด

พอมันปล่อยางขึ้นมามันเหลืออะไร เหลือแล้วมันสงบสุขแค่ไหน เหลือแล้วมันมีความรู้ ความละเอียดลึกซึ้งอย่างไร เหลือแล้วสิ่งใดที่มันเบาบางลงภายในใจของตน เวลามันเกิด ภาวนามยปัญญา นี่โลกุตตรธรรม

เวลามันเป็นโลเกียะ โลเกียะสิ่งที่ทำกันอยู่นี่เพราะอะไร เพราะปฏิเสธการทำความสงบของใจใจ “สมาธิแก้กิเลสไม่ได้ สมาธิแก้กิเลสไม่ได้”

มึงไม่มีสมาธินั้นแหละ ปัญญาแก้ล้าช้า เวลาทำสมาธิยังทำสมาธิไม่เป็น เวลาทำสมาธิไม่เป็น ถ้าคนที่ไผ่ดีมันเหมือนผู้ถาม “ผมรู้ได้อย่างไรว่าสิ่งที่เราคิดอยู่ สิ่งที่ว่าถูกต้องชอบธรรม สิ่งที่เป็นปัญญาๆ มันจะชอบธรรมหรือไม่ แล้วเวลาคิดโดยการไตร่ตรอง ว่าตัวเองความรู้สึกว่าเราทำด้วยใจบริสุทธิ์ แต่สุดท้ายมานั่งพิจารณาแล้ว ลึกๆ ลงไปแล้วก็ไม่พ้นจากการทำเพื่อตัวเอง สุดท้ายก็เพื่อผลประโยชน์ของส่วนตนเท่านั้น บางทีปัญหานั้นผลเข้าข้างตัวเองอีกต่างหาก”

มันเป็นข้อเท็จจริงอย่างนั้น มันเป็นข้อเท็จจริงอย่างนั้นจากผู้ที่มีความบริสุทธิ์ใจ ผู้ที่ไผ่ดี ผู้ที่หาความจริงใจ

แต่ถ้ามันเป็นไปโดยกิเลสตัณหาความทะยานอยาก มันก็อ้างอิงว่าถูกต้องชอบธรรมไปหมดนะ เพราะเราคิด เพราะเราคิด เพราะเราทำ เพราะเราปรารถนาดี เราทำคุณงามความดี แล้วความดีของใคร ความดีของกิเลสไง ทำคุณงามความดีเพื่ออนุชาภิเลส

แต่หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านประพฤติปฏิบัติมาก่อน ให้ทำความสงบของใจเข้ามา ถ้าใจสงบระบับแล้ว ถ้าโลกุตตรธรรมมันเกิดขึ้นนะ มันจะสงสัยอะไร

มันไม่สงสัย หนึ่ง

สอง เสียหาย

อยากจะทำเจริญก้าวหน้า อยากจะทำให้มันเป็นขึ้นเป็นอันขึ้นขึ้นมา เพราะเวลาภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดจากการภาวนา จิตสงบแล้วยกขึ้นสู่วิปัสสนา ทำไปแล้วมันไม่ประสบความสำเร็จ ทำไปแล้วครึ่งๆ กลางๆ ทำแล้วไม่ทะลุปรุโปร่ง เพราะอะไร เพราะขาดกำลังของสมาธิ

เวลากำลังสมาธิ ถ้ามันไปพร้อมกันทั้งหมด เห็นไหม เวลาดำริชอบ งานชอบ เพียรชอบ ความชอบธรรมที่มันหมุนไปโดยภาวนามยปัญญา มรรคสามัคคี มันรวมกันด้วยความถูกต้องชอบธรรม ทะล่อมเข้ามาทุกอย่างให้เข้ามาสู่ตักขิปาน ให้เข้ามาสู่สมุจเฉต การชำระสะสางกันด้วยภาวนามยปัญญา ด้วยความสมบูรณ์แบบ เวลาสมบูรณ์แบบใด

เวลาถ้ามันไม่สมบูรณ์แบบนะ มันปล่อยชั่วคราว ชั่วคราว ชั่วคราว เขาเรียกตักทั้งคปทาน เวลามันสมบูรณ์คปทาน ขณะ ดับ เป็นอย่างไร ถ้าเป็นอย่างนั้นจริงนะ มันจะไม่มีคำถามนี้เลย

เพราะคำถามนี้เราทำไปโดยการปิดสวะ เราทำกันไปโดยเหตุผลมันไม่สมบูรณ์ ถ้าเอามาไต่สวน มันเป็นอย่างที่เขียนมานี้

“จริงๆ แล้วบางครั้งที่เราทำไป เราก็คงว่าเราทำด้วยความบริสุทธิ์ใจ แต่สุดท้ายมานั่งพิจารณาอีกๆ ลงไปแล้วมันก็ไม่พ้น ไม่พ้นบูชากิเลสไง สุดท้ายแล้วมันก็ไม่พ้นทำเพื่อตัวเอง”

ฉะนั้น เวลาพวกอภิธรรมเขาบอกว่า “อ้อพวกพุทโธๆ พวกนี้เป็นสมาธิ เป็นหินทับหญ้า แล้วเวลาทำ คนมีกิเลสใช้ปัญญาไม่ได้ เพราะใช้ปัญญาไป ปัญญามันเจือปนไปด้วยกิเลส คนมีกิเลสจะปฏิบัติมันไม่สะอาดบริสุทธิ์ มันจะต้องใช้ปัญญา ปัญญาส่วนตัวพร้อมมันไม่มีกิเลส ตัณหาความทะยานอยาก”

นั่นละกิเลสเต็มทีเลยละ

สิ่งที่ว่ามันจะไม่ให้กิเลสเจือปนมา ก็ทำสมาธินี้ไง สมาธินี้ตัวแบ่งแยกระหว่างโลกียะ กับโลกุตตระ ทำสมาธิไม่เป็นนะโลกียะล้วนๆ เลย กิเลสร้อยเปอร์เซ็นต์เลยละ

สัมมาสมาธิคือกิเลสสงบตัวลง แล้วถ้ากิเลสสงบตัวลง ถ้าเป็นสัมมาสมาธินะ ชั่วครั้ง ชั่วคราว เพราะสมาธิเจริญแล้วเสื่อม ทำสมาธิแล้วจะอยู่ยั่งยืนยง จะเป็นนิจจังตลอด สมาธิเป็นสมาธิไม่มี

เพราะสมาธิเกิดจากจิต จิตนี้เป็นนามธรรม หายใจเข้านี่พุท หายใจออกนี่โก ภิกรรม พุทโธๆ ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ ถ้ากิเลสสงบตัวลง โอ้โฮ! จนติดสมาธิได้ จนคิดว่าสมาธิเป็นนิพพานนะ นี่ถ้าคนไม่มีอำนาจวาสนาไง

แต่ถ้าคนมีอำนาจวาสนา เพราะอะไร เขาชำนาญในวิธี เขาเข้าสมาธิออกสมาธิอยู่ตลอดเวลา เวลาเข้าสมาธิแล้วยกขึ้นสู่วิปัสสนา พอกำลังมันเสื่อมลง เขาก็วางจากการภาวนา นั้นกลับมาเสริมสร้างให้กำลังสมาธิมันแก้กล้าขึ้น

ถ้ามันแก้แล้วขึ้น ให้อะไรที่คำถามๆ มาให้หมดคำถามเลยคำถามนี้ แต่คำถามนี้เพราะอะไร เพราะฝึกหัดปฏิบัติเริ่มต้น เริ่มต้นกำลังบุกเบิกขึ้นมาก็คิดว่ามันเป็นธรรม คิดว่าเป็นธรรม

ปัญญา ถ้าวงกรรมฐานเขาว่าทางอื่น ปัญญาทางอื่น ปัญญาเพิ่งเริ่มฝึกหัด พอฝึกหัด ขึ้นมามันก็สบายใจ สบายใจ โอ้โฮ! มันกายว่างหมด กายเบาหวิวเลย แล้วเราก็ตื่นยันว่าเราทำ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ ไม่มีรางวัลสินจ้าง ไม่มีใครจ้างเราทั้งนั้นนะ

กิเลส อนุสัย ทุกความคิดมีต้นหาความทะยานอยาก อนุสัยเจือปนมาตลอด สิ่งที่มันเจือปนมาตลอดมันไม่สะอาดบริสุทธิ์ไปได้ อย่างใดมันก็มีเชื้อไขของกิเลสเจือปนมา สัมมาสมาธิฯ สัมมาสมาธิแล้วยกขึ้นวิปัสสนาไม่เป็น ทำไม่ได้ เพราะถ้าทำได้มันจะเข้าบุคคลคนที่ ๑

เวลาบุคคลคนที่ ๑ เวลาไป โสดาปัตติมรรค มันเป็นมรรค แต่มรรคถ้าไม่เจริญออกมา มันก็เสื่อมหมด สพพะ ธมฺมา อนตฺตา สติ สมาธิ ปัญญา อนัตตาทั้งนั้น มันเจริญออกมาไปไหน

แต่ถ้ามันฝึกหัดปฏิบัติจนมีความชำนาญของมัน ถ้าจิตสงบแล้วยกขึ้นสู่วิปัสสนา เห็นสติ ปัญญา ๔ ตามความเป็นจริง นั่นคือการประพฤติปฏิบัติในแนวทางสติปัญญา ๔ จริงๆ

แต่ไม่มีสมาธิ เป็นนิกเอา เป็นวิปัสสนิก นิกเอา จินตนาการเอา คาคหมายเอา ปฏิบัติโดยการคาคการหมาย แล้วกิเลสมันสมุทัย มันเจือปนไปด้วยเป็นอนุสัย มันจินตนาการ มันสร้างภาพ มันทำได้ทั้งนั้นนะ เพราะทำแล้วก็เป็นอย่างนั้นอยู่อย่างนั้น

แต่ถ้าเป็นจริงนะ ถ้ามีครูบาอาจารย์ ท่านจะคอยอบรมบ่มเพาะ การคุ้มครองดูแลนะ แค่ทำสมาธิมันก็ระอึกเลือดแล้ว ถ้าคนไม่เป็นเลยก็คือไม่เป็น

เหมือนเด็กฝึกหัดชกมวย เหมือนเด็กฝึกหัดเล่นกีฬา เริ่มต้นง่ายๆ กังๆ ทั้งนั้นนะ แต่ถ้ามันฝึกไป ภาวนาไป อบรมบ่มเพาะไป มันจะชำนาญมากขึ้น มันจะทำของมันได้ ถ้าทำของมันได้ เริ่มต้นพอทำได้ พอเป็นนักกีฬาอาชีพเขาไปเปิดคลินิกสอนเด็กๆ อีกทั้งนั้นนะ

เหมือนกัน ฝึกหัดปฏิบัติเริ่มต้น เราไม่เคย เราไม่เคย แล้วเราไม่เคยทำอย่างนี้ แล้วมันจะเป็นไปได้อย่างไร เราเป็นเด็ก แล้วกิเลสมันยิ่งใหญ่ขนาดไหน แล้วเราว่าเราจะชนะมัน มันเป็นไปได้ อย่างไร แต่เวลาฝึกหัดปฏิบัติจนทำความสงบของใจได้ ครูบาอาจารย์ท่านจะคุ้มครองดูแล สร้างธรรมทายาท แต่สร้างธรรมทายาทด้วยความจริง

แต่เนื้ของเรา เราฝึกหัดปฏิบัติของเราเอง เวลาฝึกหัดไปแล้วมาทดสอบ มาพิจารณาซ้ำ มันถึงเห็นข้อบกพร่องอย่างนี้ไง ถ้าเห็นข้อบกพร่องอย่างนี้แล้วก็ยังเป็นคนที่ซื่อสัตย์ เป็นคนที่ซื่อสัตย์สุจริต

แต่ถ้าเป็นคนที่เป็นทางโลกนะ มันเอออออกห่อหมกไปเลยละ เพราะอะไร เพราะพุทธธรรมะ พระพุทธเจ้าได้ทั้งนั้นนะ เพราะภาคทฤษฎีเรารู้ทั้งหมด พุทธได้ทั้งนั้นนะ แล้วก็สร้างอารมณ์ได้ทั้งนั้นนะ แต่มาไตร่ตรองแล้วเราก็อำพ้อตัวเองไง เราก็อำพ้อบูชากิเลสไป

แล้วเวลาทำความสงบนะ คนที่ภาวนาไม่เป็นเขาบอกว่าสมาธิคือตัวตน

ใช่ ใช่ เพราะตัวตนรู้ในตนไง ปัจจัยตั้ง สันติภูมิจึงไง จิตนั้นเป็นผู้รู้ไง ตำราทฤษฎี สารุเป็นศาสดา แต่ถ้าเป็นจริงต้องเป็นจากเรา

ครูบาอาจารย์นะ เวลาสนทนาธรรมนี้ไง ธมฺมสากัจฉา เอตมฺมมฺกฺกมฺมุตฺตมํ อริยสัจมีหนึ่งเดียวเท่านั้น จะปฏิบัติแนวทางใดก็แล้วแต่ ทำไปเถอะ ถึงที่สุดแล้วนิโรธ ขณะดับทุกข์อันเดียวกัน

แล้วถ้าพูดผิดพูดถูก เริ่มต้นใหม่ ถ้าพูดผิดพูดถูกก็นี้ไง เวลาพิจารณาแล้วนะ ก็ทำเพื่อตนเองทั้งนั้น ทำเพื่อตนเองทั้งนั้น จนทางวิชาการเขาบอกไป เพราะมีกิเลสทำไม่ได้

แต่เวลาเป็นหลวงตาพระมหาบัวนะ คนเรานั้นมีกิเลสอยู่แล้ว ถ้าทำถูกต้องชอบธรรมเป็นมรรค ถ้าทำโดยต้นเหตุความทะยานอยากเป็นกิเลสล้วนๆ

ทำด้วยความถูกต้องชอบธรรมเพราะเรามีเป้าหมายอธิษฐานบารมี บารมีเพื่อจะพ้นทุกข์ เราก็จะฝึกหัดโดยเป้าหมายที่ตั้งงาม แล้วทำให้มันถูกต้องชอบธรรมตามธรรม เห็นไหม

ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม

ไม่ใช่ดันเดาคาดหมายไม่เป็นจริง ดันเดาคาดหมายแล้วก็ต้องมาทบทวนแบบที่ผู้ถามถามนี้มานั่งทบทวนแล้ว อืม! อืม! เพราะอะไร เพราะขาดความรู้จริง ถ้ารู้จริงเป็นปัจจัยตั้ง เป็นสันติภูมิจึง รู้จากภายใน

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ชี้ทาง ผู้ที่ปฏิบัตินะ สันติภูมิจิโก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้ใจดวงนั้นรู้แจ้ง ถ้ารู้แจ้งแล้วนะ รื้อค้นเท่าไรก็ไม่มี

เวลาลูกศิษย์ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสิ้นกิเลส มารม้นรื้อมันค้น “มาร มาร มารไม่ต้องหา ไม่เจอหรอก ถ้าปัจจัยตั้ง สันติภูมิจิโก เขาค้นคว้าจนสะอาดบริสุทธิ์ จนไม่มีแล้ว แม้แต่เจ้าตัวยังหาไม่เจอ มารจะมาหาเจอได้อย่างไร”

แต่นี้มานั่งทบทวนแล้ว ใ้โฮ! ทุกเรื่องเลยเราผิด นี่ข้อเท็จจริง จบ

ถาม : เรื่อง “สัปสน”

กราบนมัสการหลวงพ่อกุญแจมีอาชีพค้าขาย ขายของตามตลาดนัดเจ้าคะ ขายดีบ้างไม่ดีบ้าง แต่ก่อนลูกขายไม่ดี ลูกก็จะเครียด มีอารมณ์หงุดหงิด แต่พอลูกเริ่มมาฟังเว็บไซต์หลวงตาไล่ฟังมาเรื่อยๆ จนลูกปล่อยวางเรื่องที่ขายไม่ดี แล้วอารมณ์หงุดหงิดก็เบาลงไปเรื่อยๆ แทบจะไม่คิดเลย ลูกคิดว่าเราต้องอยู่กับปัจจุบันให้ได้

จนมาถึงเมื่อวานนี้พี่ได้โทรมาหา คุณกันเรื่องธรรมที่ลูกปฏิบัติอยู่ไม่ถูก พี่บอกว่า อย่าเดินทางตรงเกินไป เราค้าขาย ต้องไหว้เจ้าที่เจ้าทาง ต้องไปหาหลวงพ่อด่างๆ

เขาบอกลูกว่า เห็นไหม ลูกขายที่ไม่สบายบ่อย ขายของก็ไม่ดี ต้องหาอะไรมาช่วยบ้าง เขาบอกว่า ลูกกับสามีลูกพุทธได้ ทำสมาธิได้ แต่อย่าลืมว่ายังมีลูกที่เขาลึก ยังปฏิบัติไม่ได้ เขาจะเอาบุญที่ไหนมา ต้องเปลี่ยนตัวเองใหม่ บูชาเช่นไหว้ บอกกล่าวเจ้าที่ ชีวิตจะได้ดีบ้าง

พอลูกตอบพี่กลับไปว่า ลูกภาวนาปฏิบัติ ทุกครั้งไปทำบุญที่วัดลูกได้แผ่บุญให้เจ้าที่ที่บ้าน แล้วก็มักพอกว่าน่าขงมาบูชา เพราะมันสิ้นเปลือง แต่เขาก็ตำหนิจนเราคุยเรื่องนี้ไม่ได้

ลูกอยากถามว่า

๑. ที่ลูกกับสามีปฏิบัติภาวนา บุญต่างๆ ที่ลูกทำ มันจะส่งถึงลูกชายของลูกหรือไม่
๒. ลูกเคยบูชาพญานาค แล้วมาวันนี้ลูกอยากจะมาทางธรรมแล้ว พญานาคจะให้โทษลูกหรือไม่

๓. พี่บอกว่าธรรมกับเทพมันไปด้วยกันได้ ลูกอยากถามว่ามันเป็นจริงไหมเจ้าคะ

ตอบ : คำถามเนาะ เราเป็นชาวพุทธนะ เราเกิดมาเรามีพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นรัตนตรัย ถ้าเป็นชาวพุทธๆ เราถือพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นที่พึ่งที่อาศัย แล้วที่พึ่งที่อาศัยที่พึ่งที่อาศัยในสังคมใด ในชุมชนใด

ขณะที่เราเป็นชาวพุทธ เราเชื่อพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ตามประเพณีวัฒนธรรม จนมีอยู่กึ่งกลางพระพุทธศาสนาสมัยหนึ่ง หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านประพฤติปฏิบัติของท่านจนถึงขั้นสุดแห่งทุกข์ ท่านเป็นพระอรหันต์ อบรมบ่มเพาะมาได้หลวงตาพระมหาบัวเป็นพระอรหันต์ พระอรหันต์ต่อสู้กับกิเลสต้นหาความทะยานอยากมาทั้งหมดทั้งสิ้น การที่แผ่เมตตาครอบสามโลกธาตุด้วยความเมตตาธรรมของท่าน

แล้วเราเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา ได้ฟังเทศน์ของท่าน แล้วฟังเทศน์ของท่านนะ จากที่เราเคยทุกข์เคยยากเคยลำบากในหัวใจของตน ในปัจจุบันนี้มันจะขายของได้หรือไม่ได้มันก็ไม่เก็บมาเป็นอารมณ์ แล้วเราก็ดูแลลูกของเรา

ในครอบครัวของเรา ตัวของโยมเองกับสามีของโยมและลูกของโยม นั้นนะเป็นสิทธิของโยม ใ้คนรอบข้างนั้นนะมันเป็นปัญหาสังคม ปัญหาสังคม สังคมมันแตกต่างกันหลากหลายจิตใจของคนมันมากมายมหาศาล

ในสมัยปัจจุบันนี้เนาะ ถ้ามีใครมีศรัทธาในพระพุทธศาสนา แล้วสังคมพระพุทธศาสนาเขาก็ແ่ແ่กันไ้ว่าสิ่งนั้นต้องมีลูกศิษย์ลูกหาไปเข้ากลุ่มของเขา ถ้าอาจารย์ของเขาต้องมีลูกศิษย์ลูกหามากมายมหาศาล เขามีหน้าที่เข้ก คอยชักนำให้ประชาชนมาเป็นลูกศิษย์ลูกหาไ้

ที่ไหนมีศรัทธา ที่นั่นมีเหยื่อ

ที่ไหนมีเหยื่อ ที่นั่นมีนักล่า

แล้วล่้ากันนะ มีมากมายที่ตกเป็นข่าว ไปเชื่อสายนั้น ไปเชื่อสายนี้ แล้วก็ขนเอาทรัพย์สินเงินทองไปประเคนให้เขา แล้วเขาก็เอาไปเป็นส่วนกลาง เอาไปบริหารจัดการ นี่มันเป็นขี้ข้า มัน เป็นเหยื่อมากมายมหาศาล

สิ่งที่เราเห็น เราได้เห็นในข่าวสารมากมาย แล้วเราจะเป็นบุคคลคนหนึ่งใช่ไหม ที่จะตกไปเป็นเหยื่อของเขา ถ้าเราไม่ตกไปเป็นเหยื่อของเขา เรามีพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นที่พึ่งที่อาศัย

เรามีพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นที่พึ่งอาศัย จากการที่ขายของไม่ได้ หงุดหงิดๆ เวลาเราอยู่ปัจจุบันนี้แล้วขายของได้หรือขายของไม่ได้มันก็อยู่ที่เรา อยู่ที่เร่ว่าเราจะบริหารจัดการของเราได้อย่างไร

ถ้าบอกว่า สองคนสามีภรรยาพุทโธก็ได้ ลูกมันยังเล็กอยู่มันพุทโธไม่ได้

ลูกมันยังเล็กอยู่ มันก็อยู่ในความดูแลของเรา ลูกมันเล็กอยู่ ก็มันเป็นลูกของเรา สายเลือดของเรา ลูกของเราไปบวชเป็นพระ พ่อแม่ได้ ๑๖ กับ

แต่ลูกของเรามันจะเจ็บไข้ได้ป่วยมันก็เป็นเรื่องธรรมดาที่พาไปหาหมอ ดูอาหาร ดูความเป็นอยู่ มันก็ต้องหาความเจ็บไข้ได้ป่วย ถ้ามันเป็นเวรเป็นกรรมของสัตว์ มันก็เป็นกรรมของสัตว์ ใครแก้ไขไม่ได้ เพราะพระพุทธศาสนาให้เชื่อกรรม เชื่อการกระทำ

แล้วเราการกระทำเป็นประเพณีเป็นวัฒนธรรม เหมือนคำถามใจ “สามีกับลูกทำบุญต่างๆ ส่งบุญให้ลูกได้หรือไม่ได้”

ลูกมันดูพ่อแม่ของมัน ครูบาอาจารย์คนแรกของเราก็คือพ่อแม่ ถ้าพ่อแม่ทำดีๆ ลูกมันเห็นลูกมันก็ซึมซับอย่างนั้นนะ ทำไมพ่อแม่จะคุ้มครองดูแลลูกไม่ได้ ทำไมลูกของเราจะต้องพาไปให้คนอื่นคุ้มครองดูแล ลูกของเราจะไปประเคนให้ใคร ลูกของเรา เราก็ดูแลของเราเองไง

โอ้! ปัญญาตื่นๆ

เรื่องพ่อแม่ตายไปแล้วตกนรกอเวจี เรื่องนี้เป็นฉากที่หาเงินหาทองกันมากมาย เป็นมุกที่พระหาгинนะ พ่อแม่ตายไปแล้วตกทุกข์ได้ยาก จะต้องสร้างวิมานเพื่อให้พ่อให้แม่ได้บุญ จากพ่อแม่ก็มาลูก ลูกมันผิดมันพลาดเพราะไม่ได้สร้างวิมานไว้ให้ลูก จะไปสร้างวิมานให้ลูก จะไปขนเงินขนทองไปให้เขาสร้างขึ้นมามีเพื่อให้ลูกเราเป็นคนดีหรือ

อบรมป่มาเพาะ ดูแล เจริญกันให้เข้าใจ เรามีพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นที่พึ่ง

นี่ข้อที่ ๑. ไง ว่าถ้าเราปฏิบัติเราจะส่งบุญให้ถึงลูกได้ไหม

ลูกมันเกิดมาจากท้องเรานะ เราคลอดมันมา เราให้กินนมจากเต้า กินเลือดในอกเรา เป็นเลือดเนื้อเชื้อไขเดียวกันนะ เราดูแลเองไม่เป็นหรือ จะต้องให้ใครดูแล

นี่มันเรื่องไร้สาระ

“๒. ลูกเคยบูชาพญานาค แล้วมาวันนี้ลูกอยากจะมาทางธรรมแล้ว พญานาคจะให้โทษกับลูกได้หรือไม่”

มีศีล ๕ ทำอะไรเราไม่ได้ ศีล ๕ ถ้าเรามีศีล ๕ เรามีศีลมีธรรม เขาจะมากำลายอะไรเรา ถ้าทำลาย ฟ้องพระพุทธเจ้า เพราะพญานาคไปขอพระพุทธเจ้าเองว่า ถ้าบวชนาคต้องให้เอ่ยว่าเป็นนาค

เขาเองเขาก็อยากได้บุญกับพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าก็เป็นศาสดาของเรา เราก็นับถือพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ พญานาคที่ไหนมันจะมายิ่งใหญ่กว่าพระพุทธเจ้า พญานาคมันยังเคารพพระพุทธเจ้าเลย แล้วพญานาคจะมารังแกลูกศิษย์พระพุทธเจ้าได้อย่างไร

โอ้! มีศีลอย่างเดียว

มีแต่เราไปอ่อนน้อมกับเขาเอง ไปคารวะเขาเอง นาคมันเป็นสัตว์ เราประเสริฐกว่า เราเป็นสัตว์ประเสริฐ เรามีพระพุทธเจ้า

พญานาคมันก็เคารพพระพุทธเจ้านะ ใครจะบวชพระขอให้ว่าเป็นนาคก่อน แล้วเราเป็นลูกศิษย์พระพุทธเจ้า ใครจะมาทำอะไรเราได้ มีศีล ๕ ยุ่งกับเราไม่ได้ทั้งสิ้น

เราลูกศิษย์พระพุทธเจ้านะ เรามีพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นรัตนตรัย เขามายุ่งอะไรกับเราได้ แต่เราเองอ่อนแอ ตัวเองก็ไม่มีสติไม่มีปัญญา แล้วคนก็อ้างร้อยแปดพันเก้า ขยับตัวหน่อยเดียวพญานาคจะรังแก ขยับตัวหน่อยพญานาคจะรัดเอาทรัพย์ ขยับตัวหน่อยนะ...บ้า! บ้า!

“๓. ฟังบอกว่าธรรมกับเทพมันไปด้วยกันได้ ลูกอยากถามว่าเป็นจริงไหมคะ”

ธรรมนะ สัจธรรมนะ อาสวัชชยญาณทำลายอวิชชา เทพไม่มี เทพไปพึ่งเทศน์
พระพุทธเจ้า เทพนะ พระอินทร์เป็นเด็กกลางบาตรพระพุทธเจ้า พระอินทร์นะ

ทำวจุโลกบาลทั้ง ๔ ไปหาพระพุทธเจ้า แล้วปฏิญาณตนกับพระพุทธเจ้าว่า ถ้าเรื่อง
วิภูฏะ เรื่องจิตวิภูฏะจะมารังแกบริษัท ๔ เขาจะคุ้มครองดูแล

ทำวเวสสุวรรณ ทำวอะไร้อยแปดพันเก้า เป็นคนอุปัฏฐากพระพุทธเจ้า

แล้วเทพกับธรรมจะไปด้วยกัน

เทพต่างหากอยากจะบรรลुธรรม เทพนะ เทพอยากจะรู้จักอริยสัจ เทพอยากจะแก้ทุกข์

เทพรบกัน เทวดารบกันชิงนางฟ้า รามเกียรติ์รบกันแล้วรบกันอีก พระพุทธ พระธรรม
พระสงฆ์ไม่มี พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ไม่เบียดเบียนใคร

เทพ เทพกับธรรมไปด้วยกัน ไปที่ไหน ที่ไหนมีศรัทธาที่นั่นมีเหยื่อ ไปด้วยกันด้วยความ
เป็นเหยื่อไปดูสิ สำนักไหนก็แล้วแต่ เดียวก็ทำบุญกนิมนต์พระมา ทำไมเทพไม่ตั้งสำหรับแล้ว
ฉันเองละ นิมนต์พระมาทำไม พระต้องเหนือกว่าเยอะแยะ แล้วยังทำ เพราะพระก็เป็นสมมุติ
สงฆ์เท่านั้น ถ้าพระมีธรรมในใจ จะไปเป็นเทพได้อย่างไร มันเป็นก็มีจลาจลวิญญูนะสิ

สัมมาทิฏฐิ รัตนตรัย พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ มรรค ๘ มัคโค ทางอันเอก ทางสาย
กลางในพระพุทธศาสนา เทพรู้จักไหม เทพมีหรือเปล่า เทพนะบุญและบาป จะเอาแต่ลาก
สักการะ

ที่ไหนมีศรัทธา ที่นั่นมีเหยื่อ เหยื่อทั้งนั้นนะ ถึงเวลาแล้วก็พาไปทำบุญกับพระ แล้วจะมี
งานพิธีอะไรกนิมนต์พระมา ทำไมไม่ให้เขาตั้งสำหรับแล้วกินกันเอง ทั้งเหล่าทั้งนุหรียัดเข้าไปใน
ปากนั้นนะ รำบ้ออยู่นั้นนะ เอาอะไรมา

โยมคิดเอาเองไป ที่เราพูดนี้เพราะโยมบอกว่าโยมก็เคยทางนั้นมา แล้วโยมมาพึ่งเทศน์
หลวงตาพระมหาบัวจนจิตใจจะว่างเปล่าว่างได้แล้ว แต่มันเป็นเพราะจิตใจของโยมกับธรรมะ
ของหลวงตา แต่สังคมเขาจะปลิ้นปล้อนหลอกหลวง พี่เขาจะโทรมาก็เรื่องของเขา ปิดโทรศัพท์ก็

จบ เราขายของตามนัดเราก็ไปขายของ เราก็มีอาชีพ เราก็มีสัมมาอาชีวะเลี้ยงชีพ เลี้ยง
ครอบครัว คุณแลลูกเต้าของเราให้เป็นสัมมาทิฐิถูกต้องชอบธรรมในพระพุทธศาสนา เอวัง